

4^e STUDIEDAG

VOEDING BEWEGEN EN KANKER

PSYCHOLOGISCHE ZORG
HEALING ENVIRONMENT

DE HUISARTS EN
ONCOLOGISCHE NAZORG

TELEVISIEJOURNALIST INGE DIEPMAN

Presentatrice van Oncology TV praat met een panel van deskundigen over lastige kwesties in de oncologische zorg.

VRIJDAG 29 SEPTEMBER 2017

09.30 TOT 16.30 UUR | SPANT IN BUSSUM

Mag je na drie opeenvolgende edities spreken van een traditie? Ja? Dan kondigen we bij deze de vierde editie aan van de inmiddels traditionele multidisciplinaire Studiedag 'VOEDING, BEWEGEN EN KANKER'. De Studiedag vindt plaats op vrijdag 29 september a.s. in Spant in Bussum.

We openen de studiedag met een interactieve discussie onder leiding van Inge Diepman, zeer ervaren als presentator van o.a. Oncology TV, interviewer en veelgevraagd dagvoorzitter op het gebied van de kanker-geneeskunde. Aan de hand van stellingen discussiëren we – samen met een panel van vijf professionals uit verschillende disciplines – over lastige vraagstukken in de oncologische zorg.

En deze keer beperken we de thema's niet tot voeding en kanker en bewegen bij kanker. Uit de evaluaties van de voorgaande studiedagen blijkt, dat er bij deelnemers ook uitgesproken belangstelling is voor andere aspecten van het veelomvattende zorgprofiel in de oncologie.

Alle reden dus om ook aandacht te besteden aan vorm en inhoud van psychologische zorg, aan de praktijkervaringen met 'healing environment' tijdens de behandeling en aan de rol van de huisarts bij oncologische nazorg.

Traditiegetrouw stel je ook bij deze studiedag weer je eigen programma samen. Je maakt daarbij vier keer een keuze uit negen verschillende themasessies.

We begroeten je graag op 29 september a.s. in Spant in Bussum.

Mede namens de programma-adviescommissie,

Prof.dr. Ellen Kampman	Hoogleraar Voeding en Ziekte, Wageningen University
Dr. Sandra Beijer	Diëtist-epidemioloog, IKNL Utrecht
Niki Doornink	Oncologie-diëtist, AMC Amsterdam
Dr. Martijn Stuiver	Fysiotherapeut en klinisch epidemioloog NKI, Lector functioneel herstel bij kanker, ACHIEVE, Faculteit Gezondheid, Hogeschool van Amsterdam
Mariëtte van Nes	Verpleegkundig specialist gastro-intestinale oncologie, OLVG Amsterdam

Willeke Kristensen	Cursusmanager
---------------------------	---------------

PROGRAMMA

08.30 uur   **Ontvangst en registratie**

09.30 uur   **Welkom en opening door Inge Diepman, presentatrice van Oncology TV**

09.40 uur   **HET ONCOLOGIEGESPREK**

Inge Diepman praat met professionals aan de hand van stellingen over de zorg voor de oncologiepatiënt. Doe live of via een app zelf mee aan de discussie!

Panelleden o.a.:

- Prof. Ellen Kampman, hoogleraar Voeding en Ziekte, Wageningen University
- Prof. Niek de Wit, hoofd afdeling huisartsgeneeskunde van het UMC Utrecht
- Dr. Martijn Stuiver, Fysiotherapeut en klinisch epidemioloog NKI, Lector functioneel herstel bij kanker, ACHIEVE, Faculteit Gezondheid, Hogeschool van Amsterdam
- Mariëtte van Nes, verpleegkundig specialist gastro-intestinale oncologie, OLVG Amsterdam

---

10.45 uur   **PAUZE**

11.15 uur   **1e RONDE PARALLELSESSIES**

12.15 uur   **LUNCH**

13.00 uur   **2e RONDE PARALLELSESSIES**

14.00 uur   **Zaalwissel**

14.10 uur   **3e RONDE PARALLELSESSIES**

15.10 uur   **PAUZE**

15.30 uur   **4e RONDE PARALLELSESSIES**

16.30 uur   **Drankje en napraten (optioneel)**

PARALLELSESSIES

1

Psychosociale hulp: zelf doen of verwijzen?

Kanker is meer dan een lichamelijke aandoening. De ziekte grijpt ook diep in op het psychosociale leven van de patiënt, diens partner, kinderen, en andere naasten. Alle betrokkenen hebben hun eigen manier van omgaan met de ziekte (copingstijl). In deze sessie bespreken we de verschillende copingstijlen en hoe deze de communicatie in het gezin, maar ook de communicatie met de zorgverleners kunnen beïnvloeden. We gaan – aan de hand van casuïstiek en met behulp van een trainingsacteur – in op hoe je als zorgverlener patiënten (en hun omgeving) kunt ondersteunen op psychosociaal vlak en wanneer het tijd is om door te verwijzen naar professionele psycho-oncologische zorg. Eigen casuïstiek is welkom!

Karen Rutgers, psycho-oncologisch therapeut, Landelijk Bureau IPSO
Koos van der Knaap, acteur

2

Vasten tijdens chemotherapie bij borstkanker

Preklinisch onderzoek ondersteunt het idee dat kortdurend vasten gedurende chemotherapie de bijwerkingen van de chemo vermindert en het klinisch effect van de behandeling kan verbeteren. In deze sessie presenteren we de achtergrond, ervaringen en vroege translationele uitkomsten van de DIRECT studie, de eerste klinische, gerandomiseerde studie met naast toxiciteit ook effectiviteit als uitkomst die het effect van het zogeheten 'Fasting Mimicking Diet' (FMD) onderzoekt.

Dr. Judith Kroep, internist-oncoloog, LUMC Leiden
Prof.dr. Hanno Pijl, internist-endocrinoloog, LUMC Leiden

3

De rol van de eerste lijn bij oncologische zorg

Ondanks dat de behandeling van kanker voornamelijk plaatsvindt in de tweede (en soms derde) lijn, speelt de huisarts een belangrijke rol in de oncologische zorg. Zo is de huisarts vaak degene die de patiënt het beste kan helpen en begeleiden bij het maken van behandelkeuzes. Ook fungeert de huisarts vaak als 'constante' en daardoor als herkenbaar aanspreekpunt voor de patiënt die tijdens de behandeling te maken krijgt met diverse medische specialisten. Tenslotte is de huisarts degene die in toenemende mate belast gaat worden met de nazorg voor de patiënt en – indien dit aan de orde komt – de palliatieve zorg voor de patiënt. In deze sessie bespreken we de rol van de eerste lijn in de oncologische zorg en wat dat concreet betekent voor jouw dagelijkse werk.

Prof. Niek de Wit, hoogleraar Huisartsgeneeskunde, Julius Centrum, UMC Utrecht

4

Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van analyse lichaamssamenstelling

In deze sessie bespreken we recente ontwikkelingen op het gebied van het analyseren van de lichaamssamenstelling met behulp van beeldvormende technieken. We gaan daarbij in het bijzonder in op het gebruik van Computed Tomography (CT) beelden om de lichaamssamenstelling van oncologiepatiënten te analyseren. Hoe werkt het, wat zijn de randvoorwaarden om deze techniek te kunnen benutten en – vooral – wat is mogelijk de toegevoegde waarde voor de dagelijkse praktijk?

Martine Sealy, docent-onderzoeker, Hanzehogeschool Groningen

5

In een optimale conditie naar de OK

In deze sessie bespreken we een aantal lopende Nederlandse studies die nagaan of het mogelijk is in de weken voorafgaand aan een operatie de conditie van de patiënt te verbeteren via training en (extra) voeding en welk effect dit heeft op de uitkomst van de operatie. Het idee is dat een patiënt die in een zo optimaal mogelijke conditie de operatie ondergaat minder kans heeft complicaties te ontwikkelen. Aan de orde komt de PREHAB studie die vanuit het Máxima Medisch Centrum inmiddels internationaal wordt uitgevoerd. Daarnaast gaat het over onderzoek van de afdeling fysiotherapie in Ziekenhuis Gelderse Vallei, waar met Wageningen Universiteit gewerkt wordt aan onderzoek en toepassing van voeding en bewegen in de zorg (Alliantie Voeding in de Zorg).

Rianne van Lieshout, MSc, diëtist oncologie Máxima Medisch Centrum
Dr. Jaap Dronkers, fysiotherapeut in Ziekenhuis Gelderse Vallei Ede

6**'Healing Environment': een nieuwe dimensie in de oncologie?**

Dat een prettige omgeving kan bijdragen aan minder stress en een betere stemming, behoeft geen betoog. Maar hoeveel invloed kan een prettige zorgomgeving uitoefenen op de psychosociale (en lichamelijke) gezondheid van iemand die een behandeling wegens kanker moet ondergaan? In deze sessie zetten we de wetenschappelijke kennis over de rol van een 'healing environment' op een rijtje en vertalen we deze naar de dagelijkse praktijk.

Dr. Karin Tanja-Dijkstra, omgevingspsycholoog, Afdeling Klinische Psychologie, Vrije Universiteit Amsterdam

7**Reuk- en smaakveranderingen bij oncologische patiënten**

Chemotherapie kan het reuk- en smaakvermogen aantasten. Dit maakt het voor de patiënt soms lastig om te genieten van eten en drinken. Toch is het belangrijk om goed te blijven eten en plezier te houden in het sociale aspect van (samen) eten, omdat de juiste voeding kan bijdragen aan het herstel en de kwaliteit van leven van de patiënt. In deze sessie gaan we in op de praktische tips die je als zorgverlener de patiënt (en mantelzorg) op dit gebied kunt geven. Ook praten we je bij over het project 'Reuk- en smaakveranderingen bij oncologische patiënten' van Stichting HungerNdThirst en Wageningen Universiteit & Research. Om het onderwerp tastbaar te maken, serveren we tijdens deze sessie hapjes die de aangetaste smaak bij de patiënt nabootsen.

Robert Greene, Stichting HungerNdThirst Food
Elbrich Postma, researcher Wageningen University & Research

8**Voeding en kanker: feiten en fabels**

Over het effect van voeding op kanker doen veel verhalen de ronde. Voor zowel patiënten als zorgverleners is het daarbij lastig het kaf van het koren te scheiden. In deze sessie wijzen we je de weg naar betrouwbare informatie, zoals de website www.voedingenkankerinfo.nl. We bespreken - interactief - de wetenschappelijke onderbouwing van diverse claims en de vragen die er leven bij patiënten en zorgverleners.

Dr. Sandra Beijer, diëtist-senior onderzoeker IKNL Utrecht
Ir. Merel van Veen, diëtist en voedingswetenschapper IKNL Utrecht
Anika Adriaans, diëtist Wereld Kanker Onderzoek Fonds

LET OP! Zodra je bent ingeschreven kun je de sprekers van de themasessie 'Feiten en fabels' je vragen voorleggen. Mail je vraag voor maandag 11 september a.s. naar info@marktwo.nl en tijdens de sessie wordt je vraag beantwoord.

9**VEERKRACHT: beweginginterventie op maat bij uitgezaaide borstkanker**

Extra beweging heeft een positief effect op mensen met uitgezaaide vormen van kanker. Minder vermoeidheid, fysiek fitter en een betere kwaliteit van leven. Het project VEERKRACHT onderzoekt hoe hierbij de behoeften en hulpvraag van de individuele patiënt (met uitgezaaid borstkanker) uitgangspunt kunnen zijn voor een (fysiotherapeutische) bewegingsinterventie op maat. We gaan in op de resultaten van het project en op de ervaringen van patiënten en fysiotherapeuten met deze aanpak.

Dr. Wim Groen, bewegingswetenschapper, Antoni van Leeuwenhoek Amsterdam
Marieke ten Tusscher MSc, fysiotherapeut, onderzoeker, Antoni van Leeuwenhoek Amsterdam

**VOEDING,
BEWEGEN EN KANKER**

ALGEMENE INFORMATIE

Programma- adviescommissie

Prof.dr. Ellen Kampman	Hoogleraar Voeding en Ziekte, Wageningen University
Dr. Sandra Beijer	Diëtist-epidemioloog, IKNL Utrecht
Niki Doornink	Oncologie-diëtist, AMC Amsterdam
Dr. Martijn Stuiver	Fysiotherapeut en klinisch epidemioloog NKI, Lector functioneel herstel bij kanker, ACHIEVE, Faculteit Gezondheid, Hogeschool van Amsterdam
Mariëtte van Nes	Verpleegkundig specialist gastro-intestinale oncologie, OLVG Amsterdam

Datum en locatie

Vrijdag 29 september 2017 van 09.30 tot 16.30 uur in Spant in Bussum.
Bij de deelnamebevestiging ontvang je een routebeschrijving.

Doelgroepen

De multidisciplinaire Studiedag 'Voeding, bewegen en kanker' is o.a. bestemd voor oncologieverpleegkundigen, verpleegkundig specialisten oncologie, diëtisten en fysiotherapeuten. De Studiedag is mede toegankelijk voor huisartsen, praktijkondersteuners en andere zorgprofessionals in de eerste en tweede lijn die betrokken zijn bij de behandeling en nazorg van patiënten met kanker. Daarnaast zijn ook wetenschappers, bestuurders van fondsenwervende organisaties, zorginstellingen, beleidsfunctionarissen in de zorg, leden van adviesorganen, zorgverzekeraars en vertegenwoordigers van patiëntenorganisaties welkom.

Accreditatie

Accreditatie wordt voor 5 uur aangevraagd bij de volgende beroepsverenigingen; V&VN, VSR, ADAP, KNMG (ABC1), NVvPO, KNGF en Keurmerk Fysiotherapie. Op onze website vind je de status van de aanvragen.

Cursusprijs

De kosten voor deelname aan deze studiedag bedragen € 255,-. Dit bedrag is inclusief digitaal cursusmateriaal, lunch, consumpties en parkeren. Betaling vindt plaats door middel van een eenmalige automatische incasso. Betaling per factuur is ook mogelijk. Je kunt dat aangeven op het aanmeldingsformulier.
Mark Two Academy is als geregistreerde instelling voor Kort Beroepsonderwijs (CRKBO) vrijgesteld van BTW.

Aanmelden

Aanmelden kan via de website www.marktwo.nl. Ook kun je het bijgevoegde aanmeldformulier invullen en retourneren. Na inschrijving ontvang je een bevestiging per e-mail.

Annuleren

Tot twee weken voor de cursusdatum kun je, uitsluitend schriftelijk annuleren. Wij brengen dan € 50,- annuleringskosten in rekening. Daarna ben je het volledige cursusbedrag verschuldigd. Je kunt dan nog wel een collega in jouw plaats laten deelnemen.

Meer informatie

MarkTwo **Academy**

Willeke Kristensen, cursusmanager
Telefoon: 033-4345730 | E-mail: wkristensen@marktwo.nl | Website: www.marktwo.nl